

Σημείωμα

Στις 16 Οκτωβρίου 2012, στο Ινστιτούτο Διπλωματίας και Διεθνών Εξελίξεων μίλησε ο Δ/ντής του Ινστιτούτου κ. Ανδρέας Ανδριανόπουλος με θέμα "Αμερικανικές Εκλογές, η Κρίση στην Συρία και η Μέση Ανατολή". Ακολουθεί περίληψη της εκδήλωσης.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ, Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Του Ανδρέα Ανδριανόπουλου

Η Δυναμική των Αμερικανικών Εκλογών

- Στα πλαίσια των οικονομικών συνθηκών που χειροτερεύουν σε Ευρώπη και Αμερική, στη σκιά πολλών τραπεζικών και άλλων σκανδάλων, και στο επερχόμενο δημοσιονομικό βάραθρο οι κομματικές συγκρούσεις αναπόφευκτα γίνονται σκληρότερες από το συνηθισμένο. Ευρύτερες φιλοσοφικές συζητήσεις για τον ρόλο του συστήματος και για το αν δουλεύει τελικά για τους ολίγους η τους πολλούς έχουν ήδη κορυφωθεί. Ο σχετικός διάλογος περιλαμβάνει συζητήσεις για την εξισορρόπηση των επιρροών που ασκούνται στην Αμερικανική πολιτική ζωή διαχρονικά, όπως η κουβέντα για ελεύθερο και ανοιχτό εμπόριο η για προστατευτισμό, απομονωτισμό η συμμετοχή και ανάμιξη στις παγκόσμιες εξελίξεις, φορολογικές μειώσεις η κρατικές παροχές.
- Η βασική διαφοροποίηση ανάμεσα σε Ρεπουμπλικάνους και Δημοκρατικούς είναι στο ποιές περικοπές να γίνουν και ποιά προγράμματα να καταργηθούν. The major bone of contention between the Republicans and Democrats is obviously what programs to cut. Ο Υπ Άμυνας λ.χ. επεσήμανε στους Αμερικανούς νομοθέτες να μην προχωρήσουν σε εφιαλτικές περικοπές ("doomsday mechanism") που θα οδηγούσαν τον Προϋπολογισμό του Πενταγώνου να συρρικνωθεί κατά \$600 δισ, απειλώντας έτσι την εθνική ασφάλεια της χώρας. Οι περικοπές αυτές θα είχαν πραγματοποιηθεί αν η Super Committee δεν είχε τελικά εξασφαλίσει κάποια συμφωνία ανάμεσα στα κόμματα για μειώσεις στον Προϋπολογισμό.

Από την άλλη μεριά ο Πρόεδρος Ομπάμα αντιμετωπίζει σκληρή αντίδραση από τους Ρεπουμπλικάνους σε κάθε σκέψη αύξησης φόρων στα υψηλά εισοδήματα όπως λ.χ. ο περίφημος 'Buffet Tax'.

- Οι διαξιφισμοί ανάμεσα στα δύο κόμματα αντικατοπτρίζουν την παραδοσιακή τους κοσμοθεωρία. Οι Ρεπ. δεν θέλουν φόρους στους πλούσιους διότι τους θεωρούν αντιπαραγωγικούς σε σχέση με την παρουσία καινούργιων επενδύσεων. Προτιμούν περικοπές σε κοινωνικά προγράμματα από τα οποία κατά βάση ευνοούνται τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα κι οι φτωχοί. Επιμένουν σε ζητήματα εθνικής ασφάλειας και σαν συνέπεια υπερασπίζονται τις αμυντικές δαπάνες. Από την άλλη μεριά, οι Δημοκρ. συνήθως αυξάνουν τις κοινωνικές δαπάνες που καταλήγουν σε

διόγκωση του δημόσιου τομέα και προτείνουν περισσότερους φόρους στους πλούσιους και λιγότερους στην μεσαία τάξη.

Αμερικανικό Σύστημα και Λαϊκές Απογοητεύσεις

- Στην παρούσα ύφεση το αδιέξοδο έχει αυξήσει την λαϊκή απογοήτευση όπως και την σχετική ανησυχία. Ο σχολιαστής των New York Times David Brooks σημείωσε τον περασμένο Μάιο:

«Το Αμερικανικό αποκεντρωτικό σύστημα των ελέγχων και εξισορροπήσεων έχει μετουσιωθεί σε ένα πολυδιασπασμένο μηχανισμό που διαχέει τις ευθύνες. Το Κογκρέσο νομοθετεί παροχές και εύνοιες με χρήματα δανεικά, αλλά ανθίσταται όταν γίνεται απαραίτητο να επιβάλει αυτοσυγκράτηση στην συμπεριφορά των πολιτών».

- Πρόσθεσε τις παρατηρήσεις του για τον ισχυρό ρόλο που παίζουν πλέον οι τεχνοκράτες στην Ευρωπαϊκή Ένωση:

«Αποφάσεις που αφορούν κι' αναμορφώνουν τις τύχες οικογενειών και εθνών ολόκληρων παίρνονται σε μυστηριώδη, υπερεθνικά επίπεδα. Ελάχιστοι ευρωπαίοι μπορούν με σιγουριά να εξηγήσουν ποιός παίρνει τις αποφάσεις και ποιός είναι υπεύθυνος αν τα πράγματα δεν πάνε καλά. Κι αυτονόητα, αισθάνονται αδύναμοι κι έντονα καχύποπτοι.»

Η συνεχιζόμενη ύφεση και ο κλυδωνισμός του Τραπεζικού τομέα στην Δύση αποκαλύπτει τις επιπτώσεις που μπορούν να έχουν στο σύστημα οι μη ελεγχόμενες διασυνδέσεις χρήματος και εξουσίας.

Εξωτερική Πολιτική

- Στην εξωτερική πολιτική και στα ζητήματα ασφάλειας τα κόμματα προσπαθούν να φανούν ισχυρά κι αποφασιστικά, αν και η πράξη έχει δείξει πως μόλις κερδίσουν την εξουσία στρέφονται προς την συνέχεια. Ο Πρόεδρος Ομπάμα λ.χ. ενίσχυσε παραπάνω τις επιθέσεις με μη επανδρωμένα αεροσκάφη στις συνοριακές περιοχές μέσα στο Πακιστάν ενώ παραβίασε και πολλές άλλες κόκκινες γραμμές που είχε θέσει η κυβέρνηση της Ισλαμαμπάντ. Η πολιτική απέναντι στο Ιράν δεν άλλαξε στο παραμικρό.
- Η πιθανολογούμενη απόσυρση από το Ιράκ και το Αφγανιστάν είναι πιθανότερο να οφείλεται στις οικονομικές δυσκολίες των ΗΠΑ παρά σε ιδεολογικές διαφοροποιήσεις στην εξωτερική πολιτική.
- Η πολυπλοκότητα των ζητημάτων που αφορούν τις διεθνείς σχέσεις υποχρεώνει κόμματα και ηγέτες να στηρίζονται στους ειδικούς παρά σε ιδεολογικο-πολιτικές προτεραιότητες.
- Οι μεγάλες τοπικές και παγκόσμιες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ΗΠΑ είναι πολυεπίπεδες και δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθούν από τις πολιτικές ρητορικές των εκλογικών περιόδων.

- Οι πολιτικές πιρουέτες ενδεχόμενα βοηθούν κάποια κόμματα να κερδίσουν εκλογές, αλλά είναι αμφίβολο αν συμβάλουν και στην ανεύρεση ουσιαστικών λύσεων. Στην πραγματικότητα τα προβλήματα χειροτερεύουν.
- Αν κάποια στιγμή η Αμερική αποφασίσει να κάνει κάποια συστηματική επανατοποθέτηση οι επιπτώσεις για την υφήλιο θα είναι συγκλονιστικές.

Μεγάλες Διαφοροποιήσεις στην Μέση Ανατολή

- Οι σχέσεις στην Μέση Ανατολή μεταβάλλονται δραματικά με επίκεντρο τα ζητήματα της Συρίας και του Ιράν. Από την μια μεριά, η Τουρκία και οι χώρες του άξονα ΒΡΙΚ (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα) υποστηρίζουν το δικαίωμα του Ιράν να αναπτύξει πυρηνική ενέργεια για ειρηνικούς σκοπούς και δεν έχουν σταματήσει τις εισαγωγές πετρελαίου από αυτό, παρά τις κυρώσεις που έχουν επιβάλει οι ΗΠΑ και η ΕΕ. Από την άλλη μεριά, η θέση της Τουρκίας και πολλών Αραβικών κρατών (ιδιαίτερα του Κόλπου) ταυτίζονται καθ' όσον αφορά τις εξελίξεις στην Συρία. Εν τούτοις, αυτό δεν εμπόδισε τις Αραβικές χώρες να επιχειρήσουν να περιθωριοποιήσουν την Τουρκία εξαιρώντας την από την τελευταία επεισοδιακή Σύνοδο του Αραβικού Συνδέσμου στο Ιράκ.

Την ίδια ώρα, οι ΗΠΑ ενισχύουν τις σχέσεις τους με τα κράτη του Κόλπου, ενώ προειδοποιούν το Ιράν πως η διπλωματική λύση στο πρόβλημά τους δεν θα ισχύει για πολύ ακόμη. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως τα Κράτη του Κόλπου είναι μετωπικά όλα εναντίον του Ιράν. Το Κατάρ, μια ανερχόμενη περιφερειακή δύναμη, έχει έντονα αντιταχθεί σε κάθε ιδέα στρατιωτικής επέμβασης κατά του Ιράν.

Η Εξελισσόμενη Δυναμική Των Ισλαμικών Σφαιρών Επιρροής

- Στη διάρκεια των Παγκοσμίων Πολέμων η περιοχή της Νότιας Ασίας, ιδίως η σημερινή Ινδία και το Πακιστάν, αντιδρούσαν με τον δικό τους τρόπο σε όσα συνέβαιναν στην Μέση Ανατολή - κυρίως στη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και την κατάργηση του μουσουλμανικού χαλιφάτου. Τότε αναδείχθηκαν τα κινήματα του Ντεομπαντισμού, του Κιλαφάτ κλπ.

Ισλαμικές Σφαίρες Επιρροής και η Αραβική Άνοιξη

- Ο πυρήνας κυριαρχείται κατά κύριο λόγο από τις Αραβόφωνες χώρες, ενώ οι περιφέρειες περιλαμβάνουν τους Τούρκους, τους Πέρσες και άλλους λαούς και εθνότητες της Νότιας Ασίας και της Ασίας του Ειρηνικού.
- Οι πιο παραδοσιακές αλλά και περισσότερο φωτισμένες και ακαδημαϊκές ερμηνείες της Ισλαμικής διδασκαλίας προήλθαν από τον πυρήνα.
- Ενώ η σύγχρονη κατανόηση του Ισλάμ καθώς και η πολιτική του αναβίωση έχουν Τουρκικές και Ιρανικές ρίζες.

Οι Ισλαμικές Σφαίρες και οι Ανερχόμενες και Κατεστημένες Δυνάμεις

- Οι αλληλεπιδράσεις ανάμεσα σε όλους αυτούς έχουν επηρεάσει την στάση της Ρωσίας και της Κίνας πάνω στο τι ακριβώς αυτές οι εξεγέρσεις σηματοδοτούν. Λ.χ. Οι

δυνάμεις αυτές, μαζί με την Ινδία, είχαν απόσχει από την ψήφο για την επιβολή ζώνης απαγόρευσης πτήσεων πάνω από την Λιβύη. Η Ρωσία όμως ιδιαίτερα το μετάνιωσε διότι η απόφαση αυτή έδωσε το δικαίωμα στη Δύση να επιβάλει τελικά στρατιωτική επέμβαση, αλλαγή του καθεστώτος και τελικά να εξασφαλίσει σημαντικά κέρδη σε θέματα ασφάλειας και σε ζητήματα οικονομικών και πολιτικών πλεονεκτημάτων.

- Αυτό έχει περιπλέξει την κατάσταση στη Συρία που τώρα θεωρείται πόλεμος δι' αντιπροσώπων. Οι αντάρτες – επαναστάτες εφοδιάζονται από την Δύση μέσω Κατάρ και Σαουδικής Αραβίας ενώ η Ρωσία εξακολουθεί να στηρίζει το καθεστώς Ασάντ. Τώρα τελευταία οι Σύριοι έχουν εξασφαλίσει την στήριξη στη δική τους πλευρά των συνόρων των Κούρδων ανταρτών τους οποίους χρησιμοποιούν ενάντια στην Τουρκία που θεωρείται πως αποτελεί τον κύριο διάδρομο ενίσχυσης των αντικαθεστωτικών στο έδαφός τους. Το σχήμα των διαμορφούμενων συμμαχιών περιλαμβάνει την Τουρκία, το NATO και τις χώρες του Κόλπου από την μιά μεριά ενώ η Ρωσία, η Κίνα, το Ιράν και η Συρία βρίσκονται από την άλλη. Τα σχήματα μοιάζουν εξαιρετικά με τους συσχετισμούς και τις συμμαχίες των διάφορων μουσουλμανικών περιοχών κι' αποικιών και των λαών τους στη διάρκεια του Α' και του Β' Παγκοσμίου Πολέμου – με τις Κεντρικές Δυνάμεις η την Αντάντ στην πρώτη περίπτωση, και με τον Άξονα η τους Συμμάχους στην δεύτερη.

Η Δυναμική του Ισλαμικού Πυρήνα απέναντι στην Περιφέρεια

- Τι σημαίνουν αυτές οι αλλαγές στον πυρήνα για τα κράτη της περιφέρειας; Την στιγμή που τα κράτη του πυρήνα της περιοχής του Κόλπου συμπαρατάσσονται με την Τουρκία και το NATO, οι χώρες της περιφέρειας πιέζονται να πάρουν θέση με κάποιον από τους δύο.
- Στις επερχόμενες όμως συμμαχίες τα κράτη του Κόλπου βρίσκονται στην δυσκολότερη θέση, μια κι εξαρτώνται από την Δύση αλλά κι από δυνάμεις της περιφέρειας για την άμυνα και την ασφάλειά τους. Από την άλλη μεριά, οι περιφερειακές δυνάμεις του Ιράν και της Τουρκίας δεν έχουν παρόμοιες εξαρτήσεις. Ακόμη, οι χώρες του Κόλπου έχουν πρόβλημα αξιοπιστίας καθ' όσον αφορά την στάση τους απέναντι στο Ισραήλ – κάτι από το οποίο δεν υποφέρουν η Τουρκία και το Ιράν.
- Με την Τουρκία να εμπλέκεται άμεσα στη Συριακή κρίση υποστηρίζοντας τους αντικαθεστωτικές δυνάμεις, κάποιον στη χώρα αναρωτούνται μήπως η Τουρκία έμπλεξε με δική της ευθύνη σε μια επερχόμενη καταιγίδα. Πιθανώς επιδιώκει να τοποθετηθεί με τους νικητές την φορά αυτή και να αποκαταστήσει τις ζημιές που υπέστη με την κατάρρευση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας μετά τον Α' Πόλεμο.
- Αυτή η απρόβλεπτη εξέλιξη στον πυρήνα έχει βάλει χώρες της μουσουλμανικής περιφέρειας, όπως λ.χ. Το Πακιστάν, σε δίλημμα για την τελική θέση που οφείλουν να υιοθετήσουν. Αυτό φάνηκε ολοκάθαρα στην πρόσφατη ψήφο στο Συμβούλιο Ασφαλείας για την Συρία όπου Κίνα και Ρωσία έθεσαν βέτο, για τρίτη φορά, ενώ το Πακιστάν μαζί με την Νότια Αφρική απείχαν. Από την άλλη μεριά η Ινδία, μαζί με 11 άλλες χώρες, ψήφισαν υπέρ σκληρότερων μέτρων εναντίον του καθεστώτος Ασάντ. Η Ινδία δείχνει να κινείται όλο και περισσότερο κοντύτερα στο NATO, στις χώρες του Κόλπου και την Τουρκία.

- Η αίτηση της Σαουδικής Αραβίας για 4^η έκτακτη σύνοδο του Οργανισμού Ισλαμικών Κρατών τον περασμένο Αύγουστο δείχνει ακριβώς την αγωνία των κρατών του Κόλπου για στήριξη από την μουσουλμανική περιφέρεια βλέποντας πως η κρίση της Συρίας κινδυνεύει να ξεχειλίσει και να επεκταθεί και σε άλλες περιοχές. Ένα ενιαίο μετριοπαθές ισλαμικό μέτωπο θεωρούν πως είναι απαραίτητο.
- Οι ακραίοι όμως δείχνουν να είναι ιδιαίτερα ισχυροί κερδίζοντας τις παγκόσμιες εντυπώσεις αντιτιθέμενοι σε καταπιεστικά και έκδηλα αντιδημοκρατικά καθεστώτα.